

3.6.2024

Ilmansuojeluohjelma 2030, toimeenpanoverkon kokous

Aika	20.5.2024 klo 13.00-15.00
Paikka	Valtioneuvoston kokoustilat, Eteläesplanadi 4, Sali 1, sekä Teams
Osallistujat	<p>Oili Rahnasto, ympäristöministeriö, kokouksen puheenjohtaja Katja Ohtonen, ympäristöministeriö, kokouksen sihteeri Sami Rinne, ympäristöministeriö Ilkka Hippinen, ympäristöministeriö Tuuli Ojala, liikenne- ja viestintäministeriö Mikko Paunio, sosiaali- ja terveysministeriö Jenni Väisänen, Kainuun ELY-keskus Mikko Savolahti, Suomen ympäristökeskus Taina Siponen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos Katriina Kyllönen, Ilmatieteen laitos (osan aikaa) Tommi Maasilta, Suomen Kuntaliitto ry Jarkko Niemi, Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä HSY Sirkku Manninen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry Helena Sivula, Metsäteollisuus ry (osan aikaa) Airi Kulmala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry Suvi Haaparanta, Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut Mia Westman, Ålands landskapsregering</p> <p>Lisäksi kutsuttuina asiantuntijana:</p> <p>Taiju Virtanen, Väylävirasto, Katupölyteemaryhmän puheenjohtaja Antti Wemberg, ympäristöministeriö, asialistan kohta 3 Jaakko Kuisma, ympäristöministeriö, asialistan kohdat 4 ja 5</p>

1. Kokouksen avaus

Toimeenpanoverkon puheenjohtajan avasi kokouksen.

2. Asialista hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Ilmanlaatudirektiivi (AQD)

Antti Wemberg esitteli uutta AQD:tä. Esitys on Tiimerin kokousaineistoissa.

AQD eteni vuoden 2024 alkupuolella trilogisopuun eli tekstisisällöstä päästiin sopuun neuvotteluissa. EU parlamentti äänesti direktiivin puolesta 24.4.2024, mutta direktiivin hyväksyminen siirtyi syksylle. EU:n vaalien jälkeen uusi parlamentti äänestää uudelleen direktiivistä, jonka jälkeen tarvitaan EU:n neuvoston hyväksyntä. Tämänhetkisen arvion mukaan uudistettu AQD tulisi voimaan vuoden 2024 lopulla.

Vielä vahvistamattoman direktiivin normit eli raja- ja tavoitearvot sekä arviointikynnykset tiukkenevat vuodesta 2030. Uutena raja-arvona direktiivi tuo pienhiukkasten (PM_{2,5}) vuorokausiraja-arvon, jolle sallitaan vuosittain 18 ylityskertaa. Osaan raja-arvoista on mahdollista saada siirtymäaikoja.

Ilmanlaadun laatuvaatimuksia ja -tavoitteita tullaan jatkossa päivittämään säännöllisesti suhteessa WHO:n suositukseen ja viimeisimpään tieteelliseen tietoon. Ensimmäisen kerran päivitystarvetta arvioidaan 2030. Sen jälkeen päivitystarvetta arvioidaan viiden vuoden välein.

Direktiivi asettaa uusia mittausvelvoitteita: musta hiili, ultrapienet hiukkaset ja ammoniakki. Niille ei kuitenkaan anneta raja- tai tavoitearvoja.

Vuoden 2021 mittausdatan perusteella Suomessa voisi olla tulossa mm. otsonin pitkän ajan tavoitteiden, PM₁₀:n vuosiraja-arvon sekä NO₂:n vuosi- ja vuorokausiraja-arvojen ylityksiä uusien normien tultua voimaan 2030. Arvio perustuu ilmatieteen laitoksen artikkeliin (Ilmansuojellehti 1/2023).

Keskusteltiin kansallisista ilmanlaadun ohjearvoista (VnA 480/1996). Mikä on niiden tarve, merkitys ja tulevaisuus nyt kun raja-arvot ovat tiukentumassa?

4. Teollisuuspäästödirektiivi (IED)

Jaakko Kuisma esitteli uutta IED:tä. Esitys on Tiimerin kokousaineistoissa.

Teollisuuspäästödirektiivi edeltäjineen on historiassa toiminut hyvin etenkin ilmansaasteiden päästöjen vähentämisessä. Komission lainsäädäntöehdotus IED:n uudistamiseksi annettiin keväällä 2022.

Nyt IED:ssä ympäristönsuojelun rinnalle nostettiin laaja-alaisesti myös terveydensuojelu. Päästöjen vähentämisessä korostetaan hajupäästöjen vähentämistä ja ympäristönsuojelussa juomavesilähteiden suojelua. Suomessa nämä näkökulmat ovat jo hyvin mukana kansallisessa lainsäädännössä.

Ilmansuojelun kannalta kaivosten mukaantulo direktiivin soveltamisalaan on merkityksellistä. Myös BAT-päätelmien laatimisella toiminnassa oleville kaatopaikoille on ilmansuojellista merkitystä.

Soveltamisalaan kuuluvien eläinsuojien määrä kasvaa Suomessa noin 275:stä 400:aan. Kasvu on selvästi maltillisempi kuin komission ehdotuksen mukaan edettäessä olisi tapahtunut. Tähän vaikutti etenkin nautatilojen jättäminen soveltamisalan ulkopuolelle. Nyt ammoniakki- ja metaanipäästöjen hillitseminen eivät siis tulleet voimakkaammin direktiivin piiriin. Nautatilojen mukaan ottamista arvioidaan uudelleen vuonna 2026.

Jatkossa ympäristöluvassa laitoksen päästöraja-arvot tulee asettaa niin, että ne ovat mahdollisimman pienet kyseisellä laitoksella saavutettavissa olevat. Aiemmin päästöraja-arvot useimmiten asettuivat BAT-ylärajalles.

Muutamia nostoja:

- Teollisuuden tulee laatia siirtymäsuunnitelma kohti puhdasta tuotantoa, kiertotaloutta ja ilmastoneutraalia toimintaa.
- BAT-päätelmien laatiminen jatkuu.
- Yleisön tiedonsaantimahdollisuuksia parannetaan.
- Komissio perustaa uuden teollisen siirtymän ja päästöjen innovaatiokeskuksen (INCITE).
- Lähivuosina on tulossa useita täytäntöönpanosäädöksiä.

5. Ajankohtaista Göteborgin pöytäkirjan (GP) päivityksestä

Jaakko Kuisma piti tilannekatsauksen GP:n päivityksestä. Esitys on Tiimerin kokousaineistoissa.

Ilmansaasteiden kaukokulkeutumissopimuksen alla on tällä hetkellä voimassa 8 pöytäkirjaa. Vuonna 2019 voimaan astunut GP on yksi niistä. GP:n keskeistä sisältöä ovat mm. SO₂-, NO_x-, VOC-, NH₃- ja hiukkaspäästökätkatot vuodelle 2020 sekä sektorikohtaiset sitovat/ohjeelliset päästöraja-arvoliitteet.

GP:n päivityksen tarkastelussa ovat mm. mahdolliset uudet päästövähennystavoitteet, uusien päästökomponenttien ottaminen mukaan sekä teknisten liitteiden päivittäminen.

Samalla GP:n alhaista ratifiointiastetta pyritään nostamaan ilman että ympäristökunnianhimoa merkittävästi lasketaan. Tähän pyritään esimerkiksi joustoelementeillä tai vaiheittaisella ratifiointilla.

Suomella tai EU:lla ei ole vielä kantoja päivitykseen.

Tavoitteena on saada Göteborgin pöytäkirjan päivitys valmiiksi vuonna 2025.

6. Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen (12.12.2023) muistio on Hankeikkunassa kohdassa Asiakirjat ([linkki](#)) ja Tiimerissä.

7. Muutokset jäsenistöön

Uusi jäsen ympäristöministeriöstä rakennetun ympäristön osastolta on Ilkka Hippinen.

Kati Huttunen ei ole enää töissä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä (STM). Näin ollen hän ei ole enää varajäsen. STM:n on mahdollista nimetä uusi varajäsen.

Antti Wemberg on siirtynyt Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta ympäristöministeriöön. Näin ollen hän ei ole enää ELY-keskuksen edustaja toimeenpanoverkossa. Antti Wembergin varajäsen Jenni Väisänen Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta kutsuttiin kokoukseen.

Virallinen nimityspäätös yllä mainituista ja mahdollisista muista muutoksista tehdään syksyllä 2024.

8. Helsingin kaupungin ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelma

Suvi Haaparanta esitteli Helsingin yhdistettyä ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelmaa (ILME). Esitys on Tiimerin kokousaineistoissa.

Helsingillä ei ollut lainsäädännöstä aiheutuvaa velvoitetta laatia ilmansuojelusuunnitelmaa, sillä ilmanlaadun raja-arvot eivät ylity eivätkä ole vaarassa ylittyä. Melun osalta velvoite sen sijaan on: Ympäristömeludirektiivi velvoittaa laatimaan meluntorjuntasuunnitelman viiden vuoden välein.

ILME-suunnitelmaa on kirjattu vain lisäisiä toimia eli suunnitelmassa ei toistettu niitä toimenpiteitä, jotka jo on päätetty muualla.

Suunnitelma valmisteltiin laajassa yhteistyössä. Yleisöä kuultiin ja osallistettiin monipuolisesti.

ILME-suunnitelmassa on 10 tavoitetta, joista 8 vaikuttaa ilmanlaatuun. Kunkin tavoitteen alle on kirjattu toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi. Esimerkiksi katupölyä koskevan tavoitteen alla 6 toimenpidettä. Katupölyn lisäksi ILME-tavoitteita on mm. puun pienpolton ja nastarenkaiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi, työkoneiden päästöjen ja rakennustyömaiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi.

9. Päästökattodirektiivin (NECD) arviointi

Komissio on ryhtynyt laatimaan arviointia NECD:stä ([linkki](#)). Katja Ohtosen esitys on Tiimerin kokousaineistoissa.

Arvioinnin kohteena on mm., miten NECD on onnistunut vähentämään ilmansaasteiden kansallisia päästöjä ja siten vähentämään terveys- ja ympäristöhaittoja. Kuulemiset ja komission tapaamiset sidosryhmien kanssa on suunniteltu Q3-Q4/2024. Taustaraportteina on valmisteilla mm. Clean Air Outlook 4 ja Second NECD Implementation Report. Arvioinnin on oltava valmis vuoden 2025 lopussa. Arvioinnin lopputuloksena voi esimerkiksi olla, että NECD:ssä ei ole muutostarpeita tai että sitä tulisi muuttaa ja miten.

10. Vuoden 2022 ilmansaasteiden päästöinventaarior

Katja Ohtonen esitteli vuoden 2022 päästöinventaarior.
Päästövähennysvelvoitteet saavutettiin. Dia on Tiimerin kokousaineistoissa.

11. Muut asiat

Ministeriöissä ollaan siirtymässä laajemmin Teamsin käyttöön. On mahdollista, että jossain vaiheessa Tiimeristä luovutaan. KISO-työn alustaksi vaihdettaneen Teams vuoden 2024 loppupuolella, ja Tiimeri jäänee aiempien aineistojen säilytyspaikaksi.

Tuuli Ojala kertoi, että Orpon hallituksen linjausten myötä, ilman uusia lisätoimenpiteitä, liikenteen kasvihuonekaasupäästöt eivät vähene niin nopeasti kuin aiemmin oli arvioitu. Samalla hidastunee jonkin verran myös liikenteen ilmansaastepäästöjen väheneminen. Vaikutus ilmansaastepäästöihin on kuitenkin maltillisempi kuin kasvihuonekaasupäästöihin, sillä jakeluvaihtoehtomuutokset eivät vaikuta kansallisiin ilmansaastepäästötasoihin. Muun muassa polttoaine- ja ajoneuvoverojen keventäminen voi sen sijaan hidastaa myös ilmansaastepäästöjen vähenemistä.

12. Seuraava kokous

Toimeenpanoverkko kokoontuu yleensä kahdesti vuodessa. Seuraava kokous pidetään lähtökohtaisesti läsnäkokouksena, mutta mahdollistetaan myös etäosallistuminen (Teams). Seuraava kokous pyritään järjestämään marras-joulukuussa 2024. Kokousajankohta etsitään Doodle-kyselyn avulla.

Seuraavan kokouksessa aiheita alustavasti ainakin:

- Ilmansuojeluohjelman toteutumisen seurantatietojen kerääminen. Toimenpiteiden toteutumisen seurantatiedot ovat Tiimerissä (Yhteiset > Seuranta, [linkki](#)).
- Päästökattodirektiivin arvioinnin tilannekatsaus

13. Kokouksen päättäminen

Oili Rahnasto päätti kokouksen klo 14.55.

Oili Rahnasto
Hallitusneuvos
Toimeenpanoverkon puheenjohtaja

Katja Ohtonen
Erityisasiantuntija
Toimeenpanoverkon asiantuntijasihteeri

Aineistot

Kokousaineistot Tiimerissä ovat Tiimerissä (Toimeenpanoverkko > Kokousaineistot, [linkki](#))

Jakelu

Läsnä olleet

Poissa olleet toimeenpanoverkon jäsenet

- Birgitta Vainio-Mattila, Maa- ja metsätalousministeriö
- Kaarle Kupiainen, ympäristöministeriö
- Heidi Lettojärvi, Energiateollisuus ry

Poissa ollut kutsuttu asiantuntija

- Maria Myllynen, Espoon ympäristönsuojelu, Pienpoltteemaryhmän puheenjohtaja